

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Хили Євгенії Павлівни «Вплив міжнародної міграції молоді на розвиток інтелектуального капіталу країн Європейського Союзу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

6 жовтня 2025 року

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувачка ступеня доктора філософії, аспірантка 4 курсу заочної форми навчання (надалі – Аспірантка) Хила Євгенія Павлівна у повному обсязі виконала індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Аспірантка Хила Євгенія Павлівна в процесі виконання освітньо-наукової програми здобула глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанувала передбачений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у Аспірантки загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Хила Євгенія Павлівна успішно засвоїла повний спектр необхідних дослідницьких умінь і навичок, що охоплюють планування та розробку дизайну дослідження, організацію його послідовного виконання й реалізацію всіх етапів відповідно до поставлених мети та завдань. Вона володіє методами й технологіями, у тому числі комп'ютерно-інформаційними, які забезпечують отримання, структурування, аналітичну обробку та синтез даних, перевірку достовірності результатів, їх систематизацію та класифікацію.

Крім того, аспірантка демонструє високий рівень мовної компетентності, що дозволяє їй представляти результати власних наукових досліджень англійською мовою як в усній, так і в письмовій формі, а також здійснювати повноцінний якісно-кількісний аналіз іноземних наукових джерел із подальшою формалізацією отриманої інформації.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи Аспірантки Хили Євгенії Павлівни затверджений рішенням вченої ради факультету міжнародних економічних відносин Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 29 жовтня 2019 року).

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин «УжНУ» Брензович Катерина Степанівна.

Термін виконання роботи: 2019-2025 роки.

Аспірантка Хила Євгенія Павлівна у чітко визначені строки виконала усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин та Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені Аспіранткою вчасно та згідно затвердженого плану і графіку, у повному обсязі і у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження.

У сучасних умовах глобалізації та технологічних змін інтелектуальний капітал визначає конкурентоспроможність держав і регіонів. Для ЄС молодіжна міграція стає важливим чинником зміцнення людського та інноваційного потенціалу, оскільки сприяє подоланню кадрового дефіциту в стратегічних галузях, розвитку високотехнологічних секторів та інтеграції різноманітних освітніх і професійних практик. Водночас для України процеси виїзду молоді до ЄС мають суперечливий характер: з одного боку, це відкриває можливості інтеграції у європейський простір, з іншого – призводить до значних втрат людського капіталу, що ускладнює післявоєнне відновлення та знижує інноваційний потенціал.

Отже, дослідження впливу міжнародної молодіжної міграції на формування інтелектуального капіталу країн ЄС є актуальним як у науковому, так і в практичному вимірі, адже дозволяє визначити шляхи збалансування інтересів країн-реципієнтів та країн-донорів, мінімізувати ризики втрат інтелектуального потенціалу молодих мігрантів і забезпечити стаке соціально-економічне зростання на основі принципів взаємної вигоди.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної теми кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Трансформація Європейського Союзу: економічні, міграційні та інституційні аспекти» (номер державної реєстрації № 0120U100386). Зокрема авторкою досліджено особливості та тенденції міграції молоді в економіках ЄС та їх вплив на розвиток національного інтелектуального капіталу країн-учасниць об'єднання.

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних основ міжнародної міграції молоді та її значення у розвитку інтелектуального капіталу, розробка науково-методичних основ оцінки ролі молодих мігрантів у розвитку інтелектуального капіталу країн ЄС, та практичних підходів до удосконалення

політики залучення молодих мігрантів й ефективного використання їх потенціалу.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено та вирішено такі завдання:

- розглянути сутність молодіжної міграції та її місце в структурі глобального руху населення;
- проаналізувати передумови та фактори сучасної молодіжної міграції;
- дослідити теоретичні аспекти впливу міграції молоді на формування та розвиток інтелектуального капіталу в національних економіках;
- визначити міграційні тенденції в країнах ЄС у контексті демографічних змін та кон'юнктури ринку праці;
- здійснити аналіз особливостей міграції молоді в країнах ЄС умовах світових та внутрішніх кризових процесів, таких як світова фінансова криза та Brexit, пандемія COVID-19, міграційна криза 2015 року та війна в Україні, а також змін у структурі ЄС у результаті приєднання нових членів;
- провести оцінку географічної спрямованості та якісних характеристик міграційних потоків молоді за країнами ЄС у контексті їх впливу на інтелектуальний капітал;
- розробити методику інтегральної оцінки ролі молодих мігрантів у розвитку інтелектуального капіталу країн ЄС та здійснити відповідний аналіз на основі її застосування;
- визначити елементи досвіду успішної інтеграції мігрантів до європейських країн в аспекті посилення їх інтелектуального капіталу та запропонувати шляхи удосконалення інституційного забезпечення цього процесу;
- дослідити внесок української молоді у розвиток інтелектуального капіталу країн ЄС.

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у обґрунтуванні теоретичних та практичних аспектів впливу молодіжної міграції на розвиток інтелектуального капіталу країн ЄС. У дисертації:

вперше:

- здійснено комплексний аналіз внутрішньої мобільності та зовнішньої міграції молоді в ЄС у контексті їх впливу на розвиток інтелектуального капіталу окремих країн об'єднання, що ґрунтується на врахуванні структури та спрямованості міграційних потоків, оцінці пріоритетних критеріїв успішної соціально-економічної адаптації молодих мігрантів, таких як зайнятість, ефективне використання кваліфікації та удосконалення навичок; здійснено оцінку впливу кризових процесів фінансового, політичного та гуманітарного характеру (світової фінансової кризи 2008 року, пандемії коронавірусу, міграційної кризи 2015 року, Брекзиту та війни в Україні) на міграційні потоки

молоді у країнах ЄС, їх структуру та роль у якісному розвитку людського капіталу країн-учасниць;

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження міграції молоді, зокрема визначення поняття «міграція молоді», під яким запропоновано розуміти процес зміни країни звичайного проживання, який викликаний дією сукупності соціально-економічних факторів, і здійснюється особами від 15 до 29 років, що знаходяться на життєвому етапі переходу від дитячої залежності до дорослої незалежності, пов'язаному з продовженням освіти, початком трудової діяльності і проявом громадянської відповідальності;

- традиційний підхід до класифікації чинників міграції, відповідно до якого групи факторів мікроекономічного та макроекономічного рівнів доповнено сегментом факторів метасистемного рівня, такими як інституційні засади та глобалізація, що створюють рамкові умови для руху міграційних потоків та їх безпеки;

- методику оцінки внеску молодих мігрантів у розвиток інтелектуального капіталу приймаючих країн, що ґрунтується на адитивній моделі розрахунку інтегрального показника – індексу внеску молодих мігрантів у розвиток інтелектуального капіталу, який враховує кількісні та структурні параметри молодіжної міграції, ефективність використання інтелектуального ресурсу мігрантів на ринку праці та рівень інтернаціоналізації освіти як фактори якісних змін у інтелектуальному капіталі приймаючої країни;

набули подальшого розвитку:

- підходи до застосування елементів досвіду успішної інтеграції мігрантів до економік європейських країн, серед яких першочерговими є взаємодія держави, місцевої влади та громадянського суспільства, збалансування їх інтересів, орієнтація політики інтеграції на довгострокову перспективу з можливістю коригування, селективний підхід до мігрантів, стримування виїзду власних громадян та спрощення процедур залучення відповідних категорій мігрантів залежно від потреб приймаючої країни, внесення змін до законодавства в аспекті сприяння притоку молодих висококваліфікованих працівників, реалізація механізмів визнання освіти та кваліфікацій;

- напрями удосконалення інституційного забезпечення інтеграції мігрантів як складової інтелектуального потенціалу країн ЄС, зокрема запропоновано створення Центрів молодих мігрантів як синхронізованої мережі у країнах ЄС, метою діяльності яких визначено спрощення процесу інтеграції молодих мігрантів до економік країн ЄС. Діяльність таких центрів, на відміну від вже існуючих інституцій, які займаються питаннями мігрантів, дозволить збалансувати інтереси молодих людей, які прибули до країн ЄС чи приймають рішення про еміграцію до об'єднання, та безпосередньо інтереси європейських країн щодо зміцнення їх інтелектуального капіталу.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі Хили Євгенії Павлівни, є достовірними та обґрунтованими, що

підтверджується повнотою аналізу достатньої кількості наукових джерел, використанням актуальної статистичної інформації по темі дослідження.

Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження сформульовані належним чином. У роботі чітко відслідковується логіка міркувань. У процесі написання роботи Аспіранткою використано різноманітні та релевантні методи дослідження, що вплинуло на його цілісність та ґрунтовність. Це сприяло досягненню поставлених цілей, виконанню окреслених завдань та дало змогу сформулювати відповідні аргументовані висновки.

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у всебічній оцінці міжнародної міграції молоді на розвиток інтелектуального капіталу, уточненні понятійно-категоріального апарату з досліджуваної проблематики, зокрема поняття «міграція молоді», удосконаленні класифікації чинників міграції молоді та окресленні механізму їх дії, розробці авторської методики оцінки ролі міграції молоді на розвиток інтелектуального капіталу країн ЄС. Теоретичні напрацювання Хили Є.П. можуть слугувати основою для подальших досліджень процесів інтелектуалізації капіталу та ролі міграції молоді у них на національному та глобальному рівнях.

Практична цінність дисертаційної роботи полягає у тому, що отримані в результаті дослідження висновки доповнюють існуючі наукові розробки у сфері вивчення впливу молодіжної міграції на національний інтелектуальний капітал. Напрацювання авторки можуть бути використані у процесі моніторингу впливу молоді на розвиток інтелектуального капіталу ЄС та подальшого удосконалення міграційної та соціальної політик ЄС з урахування потреб ринку праці. Проведений у роботі аналіз диференціації політики приймаючих країн ЄС і, зокрема, умов прийому та інтеграції мігрантів та біженців з України у Німеччині та Польщі, може бути врахований про розробці стратегії реєміграції та реінтеграції українців в умовах стабілізації безпекової ситуації та завершення війни в Україні.

Окремі положення дисертації використані у навчальному процесі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» при розробці курсу лекцій з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» (акт впровадження від 16 січня 2025 року).

9. Оцінка мови та стилю.

Дисертація виконана державною мовою, дотримано науковий стиль викладу, що передбачає використання спеціальної наукової термінології, яка використовується у економічних дослідженнях. Текст роботи має логічну структуру, містить чіткі формулювання наукових положень. Всі джерела та цитати належним чином оформлені.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертація Хили Євгенії Павлівни на тему «Вплив міжнародної міграції молоді на розвиток інтелектуального капіталу країн Європейського Союзу» є завершеною працею, що за глибиною дослідження, актуальністю, новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, змістом, обсягом

та оформленням відповідає вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Структура та обсяг дисертації обумовлені метою і завданнями дослідження.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 230 сторінок машинописного тексту. Робота містить 26 таблиць, 13 рисунків, 6 додатків на 13 сторінках. Список використаних джерел налічує 217 позицій і розміщений на 27 сторінках.

За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України до оформлення дисертації.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

12. Зауваження та рекомендації.

В ході написання дисертаційної роботи Аспіранткою були враховано усі зауваження та рекомендації, надані науково-педагогічними працівниками кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в ході попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспірантки на засіданнях кафедри. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційний та консультативний характер, жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не применшують її наукової новизни та практичної значимості, а отже не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017р. (зі змінами та доповненнями).

Дисертація Хили Євгенії Павлівни на тему «Вплив міжнародної міграції молоді на розвиток інтелектуального капіталу країн Європейського Союзу» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим доробком автора, викладено у 13 наукових працях, яких: 6 статей (у тому числі 4 одноосібні) – у наукових фахових виданнях України, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз, та 7 праць апробаційного характеру.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Брензович К.С., Немеш Є.П. Міжнародна студентська міграція та її вплив на соціально-економічний розвиток країн. *Економіка та суспільство*. 2017. №10. С.32-36.
URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/7.pdf
(Здобувачці належить провідна роль у організації і проведенні опитування студентської молоді, а також аналізі його результатів (80% обсягу публікації). Співавтору Брензович К.С. належить обґрунтування актуальності, методики дослідження та оформлення статті відповідно до вимог видання (20% обсягу))
2. Брензович К.С., Немеш Є.П. Міграція молоді у глобальних процесах переміщення населення. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип.24. С.8-13.
URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/24_2018_ukr/24_2018.pdf
(Аспіранткою здійснено оцінку географічних особливостей та динаміки міграції молоді у світовій економіці (70% обсягу). Співавтору Брензович К.С. належить внесок у вигляді підбору літератури та аналізу існуючих публікацій за тематикою статті, формулювання мети та завдань дослідження, визначення актуальності тематики та оформлення статті відповідно до вимог (30% обсягу)).
3. Хила Є. П. Детермінуючі фактори міграційних настроїв молоді. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2023. Вип. 2(96), Т.28. С.6-10.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-96-1>
URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2023_28_2/3.pdf
4. Хила Є.П. Міграційні процеси в Європейському Союзі у контексті демографічних змін. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип.64.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-154>
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4371/4301>
5. Хила Є.П. Роль української молоді у міграційних процесах ЄС в контексті інтелектуалізації людського капіталу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2025. Вип.54. С.160-166.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2025-54-25>
URL: http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/54_2025ua/27.pdf
6. Хила Є. П. Напрями оптимізації політики залучення молодих мігрантів країнами ЄС. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 253-258.
DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-33](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-33) .
URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/directions-for-optimizing-the-policy/>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Брензович К.С., Немеш Є.П. Тенденції та наслідки міжнародної студентської еміграції для прикордонного регіону. *Менеджмент, фінанси та аудит: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: збірник тез наукових*

робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 9-10 червня 2017 р.). Одеса: «Центр економічних досліджень та розвитку», 2017. Ч. 1. С.6-9.

(Аспірантці належить провідна роль у окресленні передумов та настроїв міжнародної студентської еміграції для Закарпаття (50% обсягу тез доповіді). Співавтору Брензович К.С. належить внесок у обсязі 50%, що стосується оцінки суті та наслідків міжнародної освітньої міграції)

8. Брензович К.С., Немеш Є.П. Міжнародна міграція молоді в контексті національних економічних інтересів. *Економічні, політичні та культурологічні аспекти європейської інтеграції України в умовах нових глобалізаційних викликів: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м.Ужгород, 16-17 квітня 2018 р.). Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 56–58

(Аспіранткою окреслено вплив міграції молоді на економіку приймаючих країн (80% обсягу публікації). Співавтору Брензович К.С. належить 20% внеску, а саме – оцінка масштабів міграції молоді у світовій економіці)

9. Хила Є.П. Сутність поняття «міжнародна молодіжна міграція» та її місце у світових глобальних процесах. *Становлення нової економіки в сучасних умовах: особливості, напрями та пріоритети: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 29 лютого 2020 р.) К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2020. С.18-21.

10. Хила Є.П. Інтелектуальна міграція між Україною та країнами ЄС в контексті реалізації Угоди про асоціацію. *Угода про асоціацію з ЄС як інструмент забезпечення стійкості економіки України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (25-26 листопада 2021 р., м. Київ). Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Центр досконалості Жана Моне, 2022. Ч.2. 198-201 с.

URL:http://www.iir.edu.ua/uploads/files/AAResilienceConfProceedings25_26Nov2021Part2.pdf

11. Хила Є. П. Міжнародна студентська міграція як фактор розвитку людського капіталу країн ЄС. *Теоретико-практичні аспекти аналізу економіки, обліку, фінансів і права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м.Житомир, 26 червня 2024 р.). Житомир: ЦФЕНД, 2024. С.6-9. URL: <https://www.economics.in.ua/2024/06/26.html>

12. Хила Є.П. Соціальна й економічна інтеграція молодих мігрантів у Європейському Союзі. *Реформування та стабілізація економіки в контексті міжнародного співробітництва: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Одеса, 25 жовтня 2024 р.). Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. С.182-185.

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-431-6-45>

URL:<http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/333/9884/22306-1>

13. Брензович К.С., Хила Є.П. Українські біженці на ринках праці Польщі та Німеччини. *Current Issues of the World Economy, International Economic*

Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World: materials of International scientific practical conference (Uzhhorod, March 24-25, 2025). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2025. P.97-101.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-6>

URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/566/15222/32128-1>

(Аспіранткою окреслено ключові пріоритети та відмінності у політиці інтеграції біженців з України у Польщі та Німеччині (90% обсягу публікації). Співавтору Брензович К.С. належить аналіз напрямків та обсягів потоків біженців з України до країн ЄС в умовах війни (10%).

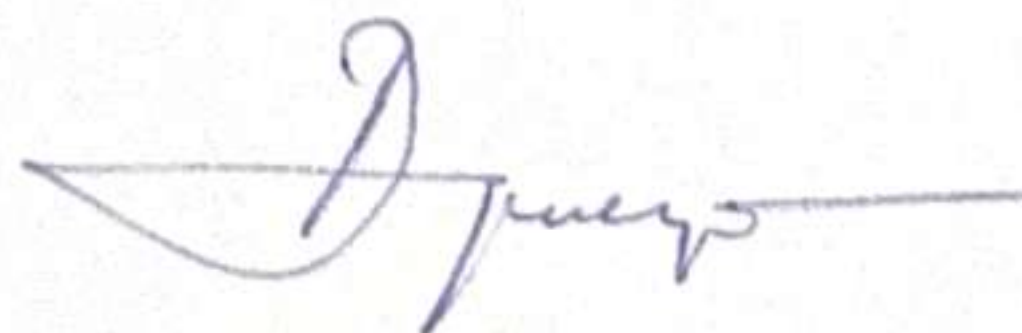
15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою (StrikePlagiarism.com). У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism.com текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням Аспірантки, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин (протокол № 10 від 6 жовтня 2025 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів та рекомендувати до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Хили Євгенії Павлівни на тему «Вплив міжнародної міграції молоді на розвиток інтелектуального капіталу країн Європейського Союзу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Головуючий на засіданні

д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «УжНУ»

Володимир ПРИХОДЬКО

Підпис д.е.н., проф. Приходька В.П.
засвідчую

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК